

Regeringskansliet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om betänkandet En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)

Er beteckning: S2024/00726

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens huvudförslag.

Länsstyrelsen avstyrker att länsstyrelserna ska utöva tillsyn över Polismyndighetens tillsyn över förvaringsförbudet (4.5.4) och att serveringstiden vid catering ska anmälas till och godkännas av kommunen för varje serveringstillfälle (5.2.4).

Länsstyrelsen föreslår att frågan om serveringstillstånd på svenska fartyg i internationell sjöfart bör utredas vidare (5.3.9).

Sammanfattning

De föreslagna förändringarna kan bidra till att minska exponeringen för tobaks- och nikotinprodukter bland unga samt till en minskning i användandet av lustgas för berusningssyfte. Ambitionen i utredningens förslag harmonierar med de folkhälsopolitiska målen och med målsättningen för ANDTS-politiken och den nationella ANDTS-strategin.

Länsstyrelsen vill även lämna följande synpunkter.

3.8 En ny lag om lustgas

Utredningens förslag är i huvudsak bra. Det finns dock en möjlig risk att en svart marknad uppstår eftersom näringsidkare inte omfattas av reglerna som rör begränsad mängd som kan köpas per tillfälle.

Eftersom lagen tar sikte på försäljning, och inte bruk, så blir det alltså jämt lagligt att använda lustgas i berusningssyfte och därmed kvarstår i så fall även risken för fortsatta problem med nedskräpning i form av patroner som lämnas utomhus. Länsstyrelsen bedömer dock att bruk av lustgas på offentlig plats är en sådan företeelse som

typiskt sett kan vara ordningsstörande och därför kan regleras genom lokala ordningsföreskrifter.

4.1.4 Rök-, tobaks- och nikotinfri skoltid ska införas

Förslaget bör kompletteras med att huvudmannen är ansvarig för att erbjuda stöd och hjälp till elever att sluta röka och snusa. Elever bör göras delaktiga i hur skolan ska arbeta för att uppnå lagens mål, där fokus bör vara kunskaps- och motivationshöjande insatser som ett komplement till förbudet.

4.4 Langning av tobaks- och nikotinprodukter

Begreppet *förverka* bör ändras till *beslagta*.

Att förverka beslagtagen alkohol är ett vedertaget tillvägagångssätt när Polismyndigheten påträffar alkohol hos minderåriga personer, dvs. att alkoholen hålls ut på plats. Men i fallet med tobaks- och nikotinprodukter är det troligen inte lika effektivt eller ens alltid möjligt eller miljömässigt lämpligt att förverka på plats. Lämpligare vore att beslagta produkterna.

4.5.4 Förvaring av tobaks- och nikotinprodukter

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att införa ett förvaringsförbud men avstyrker utredningens förslag att länsstyrelserna ska utöva tillsyn över Polismyndighetens tillsyn över förvaringsförbudet.

Länsstyrelsen har svårt att se hur en sådan tillsyn skulle gå till i praktiken då flera regionala myndigheter skulle utöva tillsyn över en nationell myndighet. Någon motsvarande tillsyn finns inte i alkohollagen (AL). Och de föreslagna nya tillsynsbestämmelserna i 7 kap. 1 b § lag om tobak och liknande produkter (LTLP) samt 23 § lag om tobaksfria nikotinprodukter ger inte heller Länsstyrelsen något stöd för att utöva en sådan föreslagen tillsyn över Polismyndigheten.

5.2.1 Kopplingen mellan mat och alkoholserving

Länsstyrelsen tillstyrker att den tidpunkt då matutbudet får begränsas till ett fåtal enklare rätter tidigareläggs från kl. 23:00 till kl. 22:00.

Länsstyrelsen föreslår även att nattklubbar som öppnar först kl. 22:00 inte behöver uppfylla de grundläggande kraven för serverings-

tillstånd om ett eget kök i anslutning till serveringslokalen. Nattklubbar som öppnar kl. 22:00 konkurrerar inte med sedvanliga restauranger.

5.2.4 Catering

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att serveringstiden ska anmälas och godkännas av kommunen för varje serveringstillfälle.

Serveringstillstånd för catering infördes i AL framförallt för att förenkla för företagen. Det är därför olämpligt att införa en bestämmelse som lägger en extra börda på företagen. I ett särskilt tillväxtuppdrag från regeringen framgår att Länsstyrelsen ska främja att kommunerna i sin handläggning avseende serveringstillstånd frivilligt agerar för ett förenklat företagande.

Dessutom har, enligt Länsstyrelsens kännedom, inga problem med serveringstider förekommit under de nästan femton år som cateringtillstånd varit tillåtet.

5.3.9 Servering på svenska fartyg som trafikerar utlandet ska omfattas av reglerna om serveringstillstånd

Länsstyrelsen föreslår att frågan om serveringstillstånd på svenska fartyg i internationell sjöfart bör utredas vidare.

Länsstyrelsen bedömer att det kan uppstå tillämpningsproblem och att det finns ett antal gränsdragningsfrågor som behöver belysas. Hur förhåller sig t.ex. reglerna om alkohol som köps i taxfreebutik i förhållande till förvaringsförbudet i AL, då hela färjan blir att betrakta som ett serveringsställe. Inte heller går det att förstå hur utrymningstiden ska kunna efterlevas. Praktiska frågor om tillsynen lämnas obesvarade inkl. finansieringen av kommunens och Polismyndighetens tillsyn på ett fartyg som trafikerar utlandet. Vidare saknas ett resonemang kring förslagets förhållande till alkoholservering på järnvägståg i internationell trafik, som är tillåten utan serveringstillstånd enligt 3 kap. 3 § AL.

6.4.2 Åtgärder för att underlätta handläggningen

En utbildning för alkohol- och tobakshandläggare bör tas fram

Länsstyrelsen ser mycket positivt på att ett uppdrag, att bedriva grundutbildningar, tas fram i dialog mellan myndigheterna och departementet.

2023 beslutade länsstyrelserna att grundutbildningar för alkoholhandläggare och tobakshandläggare skulle ges nationellt och finansieras gemensamt. Totalt genomfördes två utbildningar för tobakshandläggare och två utbildningar för alkoholhandläggare med totalt 150 deltagare. Utbildningarna har varit kostnadsfria för deltagarna och utvärderingarna har visat att de både är uppskattade och ger en bra grund för nya handläggare att lära sig regler och handläggning i praktiken.

Under 2024 har även Folkhälsomyndigheten bjudits in till utbildningarna och det finns en god samverkan och dialog mellan myndigheterna.

Länsstyrelserna bör få en större andel av medlen och en större andel av medlen bör gå till genomförandet av utbildningarna istället för till framtagandet.

Länsstyrelsen anser att fysiska utbildningar är att föredra framför digitala. Detta med erfarenhet från tidigare utbildningar, där dialog och interaktivitet har varit en viktig beståndsdel.

10.3.2 Kostnader för staten och kommunerna

Länsstyrelsen konstaterar att uppdraget om förstärkt alkohol- och tobakstillsyn (S2021/03344) och de medel som är kopplade till det uppdraget löper ut 2025. Utan dessa extra medel får Länsstyrelsen svårt att klara de uppgifter utredningen föreslår läggs på Länsstyrelsen. Uppdraget om förstärkt tillsyn behöver därför förlängas och det behöver fortsatt finnas extra medel kopplade till uppdraget.

Allmänna synpunkter

Eftersom det i dagsläget saknas bestämmelser som reglerar försäljningen av lustgas som berusningsmedel menar utredningen att det är angeläget att en reglering kan införas så snart som möjligt. Mot den bakgrunden tillstyrker Länsstyrelsen utredningens förslag om att en förordning om lustgas, med stöd av det redan befintliga bemyndigandet i miljöbalken, skulle vara att föredra framför en ny lag som tar längre tid att få på plats.

Tillstånd för provsmakning på den egna gården kräver bl.a. en egen produktion av råvaror. Regeringen har parallellt föreslagit att detalj-

handel av alkoholdrycker genom gårdsförsäljning ska införas under våren 2025. I det förslaget är kravet om en egen produktion av råvaror borttaget. Länsstyrelsen föreslår att detta lägre krav även bör omfatta provsmakning på den egna gården.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande länsöverdirektör Claes Lindgren med tillsynshandläggare Tomas Brink som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Helene Munkner och tillväxtdirektör Anna Conzen medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.